

Orta Doğu'da COVID-19 aşılamasıyla ilgili pratik hususlar

COVID-19 aşıları için bilgi formu

Daha fazla bilgi için www.touchinfectiousdiseases.com adresini ziyaret edin

Orta Doğu popülasyonlarında COVID-19 aşılı araştırılmıştır

Orta Doğu'dan elde edilen gerçek dünya verileri
COVID-19 aşılılarının etkinliğini kanıtlamıştır

Etkinlik, aşı türleri arasında gösterilmiştir⁴

Suudi Arabistan¹
(Boylamasına gerçek dünya araştırması)

N=3.000 katılımcı (n=1.500 **BNT162b2**,
ChAdOx1-S veya **mRNA-1273** ± hatırlatma
dozu aldı; n=1.500 kontrol)

- Aşılı ve aşısız grupta enfeksiyon sonrası hastaneye yatış riskinde azalma (%5'e karşı %19; p<0,0001)

Katar²
(Retrospektif kohort araştırma)

N=384.246 (n=192.123 eşleşen vaka, iki doz
BNT162b2 veya **mRNA-1273** aldı)

- Tedavi altında gelişen düşük enfeksiyon oranı (<%1)
- Hastaneye yatış ve ölüme karşı güçlü koruma

BAE³
(Retrospektif kohort araştırma)

N=2.199.772 sağlık kaydı (**BBIBP-CorV** aşısı
olmuş n=1.099.886 yetişkin, aşılanmamış
yetişkinler ile 1:1 oranında eşleştirildi)

- Şunlara karşı AE:
  - Hastaneye yatış: %80 (p<0,001)
  - Ölüm: %84 (p<0,001)

BA.5/Omicron'a karşı genel etkinlik⁴

BBIBP-CorV
(Sinopharm)

AZD1222/ChAdOx1
(AstraZeneca)

BNT162b2
(Pfizer BioNTech)

CoronaVac
(Sinovac)

Ad26.CoV2.S
(Johnson & Johnson)

mRNA-1273
(Moderna)

Enfeksiyon	Şiddetli hastalık
%35	%53
%36	%71
%44	%72
%24	%37
%33	%57
%48	%73

Orta Doğu'ya özgü olmayan veriler

Özel popülasyonlar ek değerlendirmeler gerektirir

Bağışıklığı baskılanmış

- Bağışıklığı baskılanmış kişiler, COVID-19 enfeksiyonundan sonra artan şiddetli hastalık veya ölüm riskiyle karşı karşıya kalır^{5,6}
- COVID-19 aşılarına yanıt bu grupta daha düşüktür^{5,6}
- **Aşılarla ve hatırlatma dozlarına ilişkin eksiksiz bir kurs önemlidir^{5,6}**

Hamilelik

- COVID-19 enfeksiyonu hamile kadınlarda olumsuz sonuç riskini artırabilir (örneğin ölü doğum, sezaryen doğum, erken doğum)⁷
  - Aşılama olumsuz sonuç riskini artırmaz⁸
- Anne aşılaması, ≤6 aylık bebeklerin hastaneye yatışına karşı koruma sağlar⁹
- **DSÖ, tüm hamile kadınların COVID-19 aşısı olmasını önermektedir¹⁰**

Çocuklar

- COVID-19 hastalığı çocuklarda çoğunlukla asemptomatik veya hafif seyrederek ancak ek hastalıkları olanlarda daha şiddetli olabilir¹¹
- Aşılanmamış çocuklarda olası uzun vadeli komplikasyon riski¹¹
- Aşılama, okula gitmek gibi etkinliklerde kaybedilen zamanı azaltmaya yardımcı olabilir¹¹
- **CDC, ≥6 aylık çocukların COVID-19 aşısı olmasını önermektedir¹²**

Ek hastalık

- Ek hastalıkları (örneğin obezite, diyabet ve kalp hastalığı) olan kişiler, KV olaylar gibi olumsuz sonuçlar¹³ açısından daha yüksek risk altında olabilir¹⁴
- **CDC, onları daha yüksek olumsuz sonuç riskine sokan ek hastalıkları olan kişiler için aşılama önermektedir¹⁵**

Aşılanmanın önündeki engeller etkili iletişimle aşılabılır

Aşılanlara güvensizlik:¹⁶

Enfeksiyon riskinin algılanmaması:^{16,17}

Güvenlik endişeleri:¹⁷

Yanlış bilgiler proaktif olarak ele alınmalıdır²²

- **Yanlış bilgiler**, sosyal medya tarafından daha da kötüleştirilebilecek **yanlış anlamalara yol açar**²²
- **Açık ve anlamlı iletişim gereklidir:**²³ Doğru bilgileri paylaşmak için güvenilir kişilerden ve ilişkilerden yararlanın²⁴
- **Liderlik önemlidir:** Liderleri, aşılanmanın yararları/riskleri hakkında tutarlı mesajlar paylaşmaya teşvik edin²²
- Kanıta dayalı bilgiler paylaşmak için **sosyal medyayı kullanın**²⁴
- Nüfusu erkenden bilgilendirmek için **yanlış bilgileri önleyici bir şekilde çürütün**²⁴

Aşı olmayı teşvik etmek için engeller ele alınmalıdır

Duruma uygun, net ve tutarlı mesajlar yoluyla toplumla etkileşim kurun¹⁶

Risk altındaki popülasyonlarda devam eden koruma ihtiyacını vurgulayın

- Örneğin, bağışıklığı baskılanmış kişiler, ek rahatsızlıkları olan kişiler veya aşının gerekli olduğunu hissetmeyebilecek yaşlı kişiler¹⁶

Endişeleri azaltmak için hastaların yararları ve riskleri anlamasını sağlayın¹⁸

- Bildirilen OO'lar çoğunlukla hafiftir ve ciddi değildir^{19,20}
- KV OO'ların düşük insidansı ve faydaları risklerden ağır basar²¹

SÇ'ler COVID-19 aşılanmasına olan güvenin sağlanmasında merkezi bir rol oynamaktadır^{22,24}

- **SÇ'ler güvenilir bilgi kaynaklarıdır:**²⁴ Önerileri, aşı alımın kilit bir itici gücüdür.¹⁸
- Doğru bilgileri paylaşmak için **SÇ'ler toplumla etkileşime geçmeye teşvik edilmelidir**¹⁸
- **Yerleşik topluluk bağlantılarına sahip yerel SÇ'ler** güven oluşturmak için mevcut bağlantılardan yararlanabilir^{16,24}

Kısaltmalar ve referanslar

Kısaltmalar

AE, aşı etkinliği; BAE, Birleşik Arap Emirlikleri; CDC, Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri; DSÖ, Dünya Sağlık Örgütü; KV, kardiyovasküler; OO, olumsuz olay; SÇ, sağlık çalışanı.

Referanslar

1. Kamal SM, et al. *Viruses*. 2023;15:326.
2. Abu-Raddad LJ, et al. *N Engl J Med*. 2022;386:799–800.
3. Al Kaabi N, et al. *Nat Commun*. 2022;13:3215.
4. Healthdata. Şu adreste mevcuttur: www.healthdata.org/covid/covid-19-vaccine-efficacy-summary (Nisan 2023'te erişim sağlandı).
5. Galliche S, et al. *Clin Microbiol Infect*. 2022;28:163–77.
6. Lee ARYB, et al. *Br Med J*. 2022;376:e068632.
7. Pathirathna ML, et al. *Healthcare (Basel)*. 2022;10:203.
8. Kontovazainitis C-G, et al. *J Perinat Med*. 2023;doi:10.1515/jpm-2022-0463.
9. Halasa NB, et al. *N Engl J Med*. 2022;387:109–19.
10. DSÖ. Soru ve cevaplar: COVID-19 aşıları ve hamilelik. Şu adreste mevcuttur: who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-FAQ-Pregnancy-Vaccines-2022.1 (Nisan 2023'te erişim sağlandı).
11. Zimmermann P, et al. *Arch Dis Child*. 2022;107:e1.
12. CDC. Çocuklar için COVID-19 Aşılması. Şu adreste mevcuttur: www.cdc.gov/vaccines/covid-19/planning/children.html (Nisan 2023'te erişim sağlandı).
13. Afshar ZM, et al. *Rev Med Virol*. 2022;32:e2309.
14. Tereshchenko LG, et al. *Am J Cardiol*. 2022;179:102–9.
15. CDC. Belirli sağlık sorunları olan kişiler. Şu adreste mevcuttur: www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/need-extra-precautions/people-with-medical-conditions.html (Nisan 2023'te erişim sağlandı).
16. Collins J, et al. *BMJ Glob Health*. 2021;6:e006951.
17. Abuhammad S, et al. *PLoS One*. 2022;17:e0271625.
18. Thomson A, Watson M. *Vaccine*. 2016;34:1989–92.
19. Almohaya AM, et al. *Vaccine*. 2022;40:477–82.
20. Zeitoun A, et al. *J Pharm Policy Pract*. 2023;16:24.
21. Hana D, et al. *Curr Probl Cardiol*. 2022;47:101077.
22. Al Naam YA, et al. *Public Health Pract (Oxf)*. 2022;3:100258.
23. Schoch-Spana M, et al. *Vaccine*. 2021;39:6004–12.
24. UNICEF. Aşı yanlış bilgilendirme yönetimi alan rehberi. 2020. Şu adreste mevcuttur: <https://vaccinemisinformationguide/> (Nisan 2023'te erişim sağlandı).

Bu uygulama yardımının sağladığı rehberliğin, hasta bakımını doğrudan etkilemesi amaçlanmaz. Klinisyenler her zaman hastalarının durumunu ve potansiyel kontrendikasyonları değerlendirmeli ve burada yer alan prosedürler, ilaçlar veya diğer teşhis veya tedavi yollarını değerlendirmeden önce ilgili üretici ürün bilgilerini veya diğer yetkililerin tavsiyelerini gözden geçirmelidir.

Uygulama yardımı kapsamımız, herhangi bir ürünün/ürünlerin veya kullanımın/kullanımların zımnen onaylandığı anlamına gelmez. touchINFECTIOUS DISEASES herhangi bir bilginin doğruluğunu, yeterliliğini veya eksiksizliğini garanti edemez ve herhangi bir hata veya eksiklikten sorumlu tutulamaz.